

**Національний технічний університет України
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

Факультет соціології і права

Кафедра психології та педагогіки

**ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ПСИХОЛОГА:
КУРСОВА РОБОТА**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 053 Психологія**

**Київ
2024**

Професійна етика психолога: Курсова робота. Методичні рекомендації для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 психологія. [Електронний ресурс] / Уклад. О. В. Винославська. – К.: КПІ імені Ігоря Сікорського, 2024. – 19 с.

Методичні рекомендації розроблено для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія з урахуванням Закону України «Про вищу освіту», стандарту вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія»; освітньо-професійної програми «Прикладна психологія» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія; Положення про організацію освітнього процесу в КПІ імені Ігоря Сікорського. Висвітлено основні питання, пов'язані з написанням та оформленням курсової роботи, поетапної процедури організації дослідження, вимог до структури курсової роботи, рекомендацій щодо оформлення результатів досліджень здобувачів вищої освіти, порядок захисту курсової роботи.

Укладач:

Олена ВІНОСЛАВСЬКА, кандидат психологічних наук, професор, професор кафедри психології та педагогіки;

Методичні рекомендації та тематика курсових робіт обговорені та схвалені на засіданні кафедри психології та педагогіки

Протокол № _____ від «.» _____ 2024 р.

Методичні рекомендації та тематика курсових робіт ухвалені методичною комісією факультету соціології і права КПІ ім. Ігоря Сікорського

Протокол № _____ від «.» _____ 2024 р.

© НТУ України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», 2023

© О. Винославська, 2023

ЗМІСТ

Розділ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
1.1. Мета та завдання курсової роботи	4
1.2. Організація виконання курсової роботи	4
Розділ 2. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА ВИМОГИ ДО ЇЇ ОФОРМЛЕННЯ	5
2.1. Структура та обсяг курсової роботи	5
2.2. Загальні вимоги до оформлення курсової роботи.....	5
2.3. Норми та принципи академічної доброчесності при написанні курсової роботи	7
2.4. Критерії оцінювання курсової роботи	8
ЛІТЕРАТУРА	8
ДОДАТКИ	10
1. Варіанти завдань на курсову роботу	10
2. Орієнтовний графік виконання курсової роботи	12
3. Методика аналізу етичної дилеми	12
4. Норми та принципи академічної доброчесності	13
5. Рейтингова система оцінювання курсової роботи	14
6. Приклади оформлення бібліографічних посилань	16
7. Приклад оформлення титульного аркуша	19

Розділ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Мета і завдання курсової роботи

Мета курсової роботи полягає у: систематизації, закріпленні, розширенні теоретичних і практичних знань зі спеціальності, застосуванні цих знань при вирішенні конкретних наукових і практичних завдань; розвитку навичок самостійної роботи й оволодінні методикою дослідження та експериментування і готує здобувачів вищої освіти до написання й підготовки кваліфікаційної роботи.

Для досягнення поставленої мети виділяються наступні **завдання**:

- оволодіння теоретичними знаннями з теоретичної, прикладної та професійної етики, а також осовними підходами до аналізу моральних проблем і прийняття рішень;
- ознайомлення зі методикою аналізу етичних проблем (дилем), що можуть виникати в професійній діяльності психолога;
- аналізувати і застосовувати кодекси професійної етики психологів;
- формування навичок етичного проведення науково-психологічного дослідження;
- формування навичок планування, проведення теоретичного та емпіричного дослідження та інтерпретації отриманих даних.

1.2. Організація виконання курсової роботи

Завдання на виконання курсової роботи видається студентові керівником. Студент оформляє лист завдання, що містить тему курсової роботи відповідно до номера варіанту, дату видачі, термін здачі й етичну дилему з практики психолога-консультанта для аналізу. Лист завдання підписується керівником курсової роботи. При видачі завдання на курсову роботу керівником встановлюється графік виконання роботи (Додаток 1).

Важливо підкреслити, що практичні психологи не можуть обирати проблеми клієнтів, тому в курсовій роботі з дисципліни «Професійна етика психолога» студенти мають опрацьовувати етичні дилеми, сформульовані викладачем у завданні.

Основною формою виконання курсової роботи є самостійна робота студента під керівництвом викладача. Курсова робота має бути виконана в терміни, вказані в завданні, і здана на перевірку керівникові (Додаток 2). Оцінка за виконання курсової роботи виставляється комісією, призначеною завідувачем кафедрою. При незадовільній оцінці курсова робота повертається для виправлення або доповнення.

Основні етапи написання роботи:

- Етап 1. Отримання здобувачем вищої освіти завдання на виконання курсової роботи.
- Етап 2. Конкретизація теми з науковим керівником.
- Етап 3. З'ясування об'єкта й предмета дослідження.
- Етап 4. Визначення мети та завдань дослідження.
- Етап 5. Добір й аналіз літератури з теми.
- Етап 6. Уточнення методики дослідження.
- Етап 7. Складання плану дослідження.
- Етап 8. Проведення дослідження.
- Етап 9. Порівняльний аналіз отриманих результатів.
- Етап 10. Письмовий виклад курсової роботи.
- Етап 11. Літературне редагування й технічне оформлення курсової роботи.
- Етап 12. Представлення курсової роботи для перевірки.
- Етап 13. Усунення зауважень.
- Етап 14. Захист курсової роботи.

Комунікація з викладачем можлива та заохочуватиметься у межах консультацій з викладачем, які проводяться за графіком, доступним на сайті кафедри психології та педагогіки, але викладач сам призначає студентам час консультації в індивідуальному порядку. До того ж для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, месенджер Telegram та ін.

Розділ 2. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ

2.1. Структура та обсяг курсової роботи

Курсова робота повинна мати такі обов'язкові елементи у визначеній послідовності:

1. Титульний аркуш (перша сторінка роботи, нумерація якої враховується, але номер на ній не ставимо).
2. Зміст (1 сторінка).
3. Список скорочень (за необхідністю, 1 сторінка).
4. Вступ (2-3 сторінки).
5. Завдання на курсову роботу.
6. Основний текст (курсорова робота повинна складатися з розділів, поділених на підрозділи, всього 20-25 сторінок).
7. Висновки (2 сторінки)
8. Список використаних джерел (25-30 літературних джерел).
9. Додатки (за необхідності).

2.2. Вимоги до оформлення курсової роботи

Усі розділи курсової роботи мають бути викладені в строгій логічній послідовності і бути взаємопов'язаними.

У тексті не повинно бути скорочень слів, за винятком загальноприйнятих.

Авторські скорочення пояснюються у списку скорочень.

Курсорова робота виконується на папері стандартного формату А4 на одній стороні листа, які зшиваються в теці-швидкозшивачі або переплітаються.

Об'єм курсової роботи – 25-30 сторінок тексту.

Шрифт - Times New Roman, 14 кегль; інтервал – 1,5.

Поля: верхнє і нижнє – 2 см, лівє – 3 см, правє – 1,5 см.

У курсовій роботі використовується суцільна нумерація сторінок. Другою сторінкою є зміст роботи. На титульному аркуші номер сторінки не проставляється.

Вступ, кожний розділ, висновки, а також список використаних джерел розпочинаються з нової сторінки. Підрозділи у рамках одного розділу починаються на тій же сторінці, що і закінчився попередній, через пропуск.

Назва розділу набирається заголовними буквами і вирівнюється по центру, крапка не ставиться. Назва підрозділу набирається рядковими напівжирними буквами і вирівнюється по ширині, крапка не ставиться.

Титульний аркуш є першою сторінкою курсової роботи, на якій міститься інформація про тему курсової роботи, її виконавця, наукового керівника, навчальний заклад, факультет і кафедру, де навчається здобувач вищої освіти (Додаток 7).

Зміст містить найменування і номери початкових сторінок усіх розділів і підрозділів (параграфів), зокрема, вступу, завдання на курсову роботу, розділів основної частини, висновків, списку використаної літератури, додатків.

Нижче наводиться приклад оформлення змісту курсової роботи:

ЗМІСТ	Стор.
ВСТУП	3
ЗАВДАННЯ НА КУРСОВУ РОБОТУ	—
РОЗДІЛ 1. НАЗВА РОЗДІЛУ	—
1.1. Назва першого підрозділу	—
1.2. Назва другого підрозділу	—
Висновки до першого розділу	—
РОЗДІЛ 2. НАЗВА РОЗДІЛУ	—
2.1. Назва першого підрозділу	—
2.2. Назва другого підрозділу	—
Висновки до другого розділу	—
РОЗДІЛ 3. НАЗВА РОЗДІЛУ	—
3.1. Назва першого підрозділу	—
3.2. Назва другого підрозділу	—
Висновки до другого розділу	—
ВИСНОВКИ	—
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	—
ДОДАТКИ (за наявності)	—

Вступ має містити оцінку сучасного стану вирішуваної науково-практичної проблеми, основу і початкові дані для розробки теми, а також коротке ознайомлення з основним змістом роботи і стисло характеристику самого дослідження.

Вступ розпочинається з обґрунтування актуальності дослідження.

Актуальність дослідження визначається:

- важливістю теми роботи для розробки якої-небудь теоретичної проблеми або рішення практичних завдань;
- обґрунтуванням необхідності її вивчення на підставі короткої характеристики стану відповідної галузі досліджень (тобто, що вже зроблене в науці в цьому напрямку, а що потребує додаткових досліджень, або взагалі є нерозкритим).

Обґрунтування актуальності теми дослідження завершується формулюванням проблеми у формі явного протиріччя між потребами науки і практики і недоліком наявних знань.

Проблема повинна знайти відображення в назві теми дослідження.

Після виявлення проблеми дослідження, визначаються його об'єкт і предмет.

Об'єкт дослідження – процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і обране для вивчення.

Предмет – міститься у межах об'єкту і є конкретизацією проблемної області, досліджуваної в роботі.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і окреме – в об'єкті виділяється його частина, яка є предметом дослідження, саме на нього спрямована основна увага.

У вступі також може бути сформульована гіпотеза дослідження.

На основі сформульованої проблеми, визначення об'єкту і предмета дослідження встановлюється мета дослідження.

Мета – це уявлення про результат, про те, що має бути досягнуто в процесі дослідження. В якості мети дослідження в курсовій роботі необхідно сформулювати в самому узагальненому стислому виді той науковий або практичний результат, який має бути отриманий у результаті дослідження.

Після формулювання мети необхідно визначити *завдання* дослідження, які є описом етапів (проміжних результатів) її досягнення.

Основна частина курсової роботи має складатися з трьох розділів. Кожен розділ складається з одного-двох підрозділів і висновків по розділу. Формулювання розділів і підрозділів має бути чітким, коротким і в послідовній формі розкривати зміст курсової роботи.

Перший розділ присвячується аналітичному огляду етичної теорії та нормативних документів, що регулюють професійну етику психологів в Україні та закордоном відповідно до варіанту завдання на курсову роботу.

У **другому розділі** наводиться аналіз етичної дилеми, наведеної у завданні на курсову роботу, відповідно до обраного кодексу професійної етики психолога (Україна). При цьому застосовується методика аналізу етичної дилеми (Додаток 3).

В **третьому розділі** міститься виклад аналізу етичної дилеми, наведеної у завданні на курсову роботу, згідно з обраним зарубіжним кодексом професійної етики психолога. Далі у другому підрозділі наводиться порівняльний аналіз планів вирішення зазначеної етичної дилеми за обраними українським і зарубіжним кодексами професійної етики психолога.

Кожен розділ має закінчуватися короткими висновками з конкретними даними про отримані результати дослідження.

Таблиці і ілюстрації (схеми, графіки, діаграми) необхідно представляти в курсовій безпосередньо після тексту, де вони згадані уперше, або на наступній сторінці.

Висновки до курсової роботи. У “Висновках” у стислій формі викладаються основний зміст і результати проведеного дослідження, перераховуються висновки, обґрунтовані і сформульовані при обговоренні результатів, дається оцінка отриманим результатам. Об’єм висновків не повинен перевищувати півтори сторінки.

Список використаної літератури. Список є переліком використаної в процесі підготовки курсової роботи літератури (25-30 літературних джерел). Цей список відбиває обізнаність здобувача вищої освіти в наявній літературі по темі. Список використаної літератури складається в алфавітному порядку по прізвищах авторів (спочатку література українською мовою, потім іноземна). У список не включаються ті джерела, на які немає посилань у тексті курсової роботи. У бібліографічному списку не повинно бути підручників.

Цитати наводять у лапках з обов'язковим приведенням посилання. Посилання оформляються таким чином: [8, с. 17], де 8 – номер джерела в списку літератури, 17 – номер сторінки першоджерела, на якій розміщений процитований текст, якщо є пряме (дослівне) цитування. Якщо нема дослівного цитування, то зазначаємо лише номер джерела в списку літератури, наприклад, джерело за номером 8 позначаємо – [8].

Приклади оформлення бібліографічних посилань згідно діючого стандарту ДСТУ 8302:2015 наведено у Додатку 6.

2.3. Норми та принципи академічної доброчесності при написанні курсової роботи

Академічна доброчесність передбачає дотримання правил, норм та принципів, які закріплено у Законі України «Про освіту» (Додаток В).

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки здобувачів освіти і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

2.4. Критерії оцінювання курсової роботи

Рейтинг здобувача освіти з курсової роботи з навчальної дисципліни «Професійна етика психолога» складається з балів, які він отримує за:

- 1) зміст роботи;
- 2) дослідницьку активність;
- 3) відповідність вимогам;
- 3) презентацію на заліку.

Докладний опис критеріїв оцінювання курсової роботи наводиться у Додатку 5.

ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1. Академічна доброчесність: інформаційний бюлетень. Вип. 1. 2019. URL: <https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/Integrity-bulletin-01.pdf> (дата звернення 05.03.2021) Науковий стиль: культура мовлення: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки. 2012. 204 с. URL: <http://aphd.ua/slova-markery-dlia-lohichnoho-vykladu-naukovoho-tekstu/>
2. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
3. Воляннюк Н.Ю., Ложкін Г.В., Колосов А.Б., Андрійцев Б.В. Психологія наукової діяльності: монографія. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського; Центр ДЗК, 2020. 352 с.
4. Гоцуляк Н.Є., Шпортун О.М. Методика наукових досліджень в психології: навч.-метод. Посіб. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2020. 152 с.
5. Колтунович Т.А. Етичний кодекс психолога: навч.-метод. Посіб. Чернівці: Чернів. Нац. Ун-т ім. Ю. Федьковича; Рута, 2017. 232 с.
6. Комар Ю.М., Попов О.І., Комар В.Ю. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Видавництво Ліра-К. 2018. 182 с.
7. Малахов В.А. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник. Київ: Либідь, 2018. 384с.
8. Положення про організацію освітнього процесу в КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ, 2020. 17 с. URL: <https://kpi.ua/regulations>
9. Приклади оформлення списку літератури згідно ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. [Чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ: ДП “УкрНДНЦ”, 2016. 16 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=item&id=1806
10. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення 16.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

Допоміжна література

1. Липка А. Психологічні поради та рекомендації щодо активізації професійної відповідальності психологів. 2019 №2. С. 139-146.
2. Панок В. Г. Психологічна служба: Навчально – методичний посібник для студентів і викладачів. Кам’янець-Подільський: ТОВ Друкарня Рута, 2014. 488 с.
3. Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України. Наказ МОН від 22.05.2018, №509.
4. Психологічна служба в системі освіти: Курс лекцій. / Укладач: І.С. Загурська. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2015. 166 с
5. Яценко Т.С., Глузман О.В., Усатенко О.М. Методологія професійної підготовки практичного психолога. Дніпропетровськ: Інновація, 2014. 192 с.
6. *Vynoslavsk, Olena, Mazurek, Emilia, Kononets, Maria.* Ethical Focus in Training Future Business Leaders at University Level. *Advanced Education.* 2022. #21. P. 68-85. <https://doi.org/10.20535/2410-8286.259116> (Web of Sciences)

Інформаційні ресурси

1. Етичний кодекс Американської Психологічної Асоціації (АПА). URL: <http://medbib.in.ua/eticheskie-standartyi-prinyatyie-amerikanskoy.html>
2. Етичний кодекс психолога (Україна). URL: <https://nsj.gov.ua/files/1448287570Етичний%20кодекс%20психолога.docx.pdf>
3. Етичний кодекс психологів-консультантів. URL: <https://www.psycounseling.org/ethics>
4. European Association of Psychotherapy (EAP) STATEMENT OF ETHICAL PRINCIPLES. URL: <https://www.europsyche.org/quality-standards/eap-guidelines/statement-of-ethical-principles/>

ДОДАТКИ

Додаток 1

Варіанти завдань на курсову роботу

№ з/п	Етична дилема	Аналіз дилеми згідно з етичною теорією	Аналіз дилеми згідно з етичним кодексом	Порівняльний аналіз вирішення дилеми із застосуванням етичного кодекса	
1	Формулюється науковим керівником у завданні на курсову роботу	Деонтологічна етика	Етичний кодекс психолога (Україна)	Американська психологічна асоціація (АРА): етичні принципи і кодекс поведінки психологів	
2				Європейська асоціація психотерапії (ЕАР): Виклад етичних принципів	
3			Етичний кодекс психологів-консультантів (Україна)	Американська психологічна асоціація (АРА): етичні принципи і кодекс поведінки психологів	
4				Європейська асоціація психотерапії (ЕАР): Виклад етичних принципів	
5			Утилітаризм	Етичний кодекс психолога (Україна)	Американська психологічна асоціація (АРА): етичні принципи і кодекс поведінки психологів
6					Європейська асоціація психотерапії (ЕАР): Виклад етичних принципів
7				Етичний кодекс психологів-консультантів (Україна)	Американська психологічна асоціація (АРА): етичні принципи і кодекс поведінки психологів
8					Європейська асоціація психотерапії (ЕАР): Виклад етичних принципів
9		Етика справедливості		Етичний кодекс психолога (Україна)	Американська психологічна асоціація (АРА): етичні принципи і кодекс поведінки психологів
10					Європейська асоціація психотерапії (ЕАР): Виклад етичних принципів
11				Етичний кодекс психологів-консультантів (Україна)	Американська психологічна асоціація (АРА): етичні принципи і кодекс поведінки психологів
12					Європейська асоціація психотерапії (ЕАР): Виклад етичних принципів
13			Етика, заснована на моральних принципах	Етичний кодекс психолога (Україна)	Американська психологічна асоціація (АРА): етичні принципи і кодекс поведінки психологів
14					Європейська асоціація психотерапії (ЕАР): Виклад етичних принципів
15				Етичний кодекс психологів-консультантів (Україна)	Американська психологічна асоціація (АРА): етичні принципи і кодекс поведінки психологів
16					Європейська асоціація психотерапії (ЕАР): Виклад етичних принципів

№ з/п	Етична дилема	Аналіз дилеми згідно з етичною теорією	Аналіз дилеми згідно з етичним кодексом	Порівняльний аналіз вирішення дилеми із застосуванням етичного кодекса
17	Формулюється науковим керівником у завданні на курсову роботу	Деонтологічна етика	Етичний кодекс психолога (Україна)	Американська психологічна асоціація (АРА): етичні принципи і кодекс поведінки психологів
18				Європейська асоціація психотерапії (ЕАР): Виклад етичних принципів
19			Етичний кодекс психологів-консультантів (Україна)	Американська психологічна асоціація (АРА): етичні принципи і кодекс поведінки психологів
20				Європейська асоціація психотерапії (ЕАР): Виклад етичних принципів
21		Утилітаризм	Етичний кодекс психолога (Україна)	Американська психологічна асоціація (АРА): етичні принципи і кодекс поведінки психологів
22				Європейська асоціація психотерапії (ЕАР): Виклад етичних принципів
23			Етичний кодекс психологів-консультантів (Україна)	Американська психологічна асоціація (АРА): етичні принципи і кодекс поведінки психологів
24				Європейська асоціація психотерапії (ЕАР): Виклад етичних принципів
25		Етика справедливості	Етичний кодекс психолога (Україна)	Американська психологічна асоціація (АРА): етичні принципи і кодекс поведінки психологів
26				Європейська асоціація психотерапії (ЕАР): Виклад етичних принципів
27			Етичний кодекс психологів-консультантів (Україна)	Американська психологічна асоціація (АРА): етичні принципи і кодекс поведінки психологів
28				Європейська асоціація психотерапії (ЕАР): Виклад етичних принципів
29		Етика, заснована на моральних принципах	Етичний кодекс психолога (Україна)	Американська психологічна асоціація (АРА): етичні принципи і кодекс поведінки психологів
30				Європейська асоціація психотерапії (ЕАР): Виклад етичних принципів
31			Етичний кодекс психологів-консультантів (Україна)	Американська психологічна асоціація (АРА): етичні принципи і кодекс поведінки психологів
32				Європейська асоціація психотерапії (ЕАР): Виклад етичних принципів

Орієнтовний графік виконання курсової роботи

Орієнтовний графік	Етап роботи
до 1 жовтня	Вибір теми та визначення завдань дослідження
до 15 жовтня	Підбір та вивчення літератури, джерел, складання плану
30 жовтня	Написання вступу. Виконання розділу 1
30 листопада	Виконання розділу 2
до 8 грудня	Оформлення висновків та додатків, редагування роботи
22 грудня	Подання курсової роботи на перевірку
за графіком сесії	Захист курсової роботи

Методика аналізу етичної дилеми

Основними кроками прийняття етичного рішення в процесі аналізу етичної дилеми, сформульованої в завданні на курсову роботу, є такі:

Крок 1. Розпізнати і пояснити дилему.

Крок 2. Одержати усі можливі факти.

Крок 3. Перелічити усі можливі варіанти вибору.

Крок 4. Перевірити кожен варіант, ставлячи три запитання:

а) «Це законно?»;

б) «Це правильно?»;

в) «Це корисно?»

Крок 5. Ухвалення рішення.

Крок 6. Двічі перевірити рішення, ставлячи два запитання:

а) «Як я буду себе почувати, про моє рішення довідаються моя родина?»;

б) «Як я буду себе почувати, якщо про моє рішення стане відомо у соціальних мережах?»

Крок 7. Почати діяти.

Примітки.

1. Слід звернути увагу на крок №6. Оскільки для суб'єкта дії далеко не байдужим є його моральне самопочуття, моральна оцінка і ставлення до нього оточуючих і знайомих, опрацьовуючи цей крок студент може сформулювати і проаналізувати додаткові питання.

2. Крок №7 виконується у практичній діяльності психолога. Щодо курсової роботи, то студент має розробити план реалізації розробленого ним рішення етичної дилеми.

Норми та принципи академічної доброчесності

У Законі України «Про освіту» закріплено основні положення щодо реалізації принципів академічної доброчесності в закладах освіти.

Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення 16.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів і визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та / або наукових (творчих) досягнень [ст. 42].

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики, джерела інформації [ст. 42].

Наведено типи порушень академічної доброчесності, які подекуди можна зустріти в курсових роботах студентів:

академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та / або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

фабрикація – вигадкування даних, фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях; фальсифікація – свідомо зміна, модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу, наукових досліджень;

списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання [ст. 42].

Видами **академічної відповідальності** здобувачів вищої освіти за порушення академічної доброчесності є:

повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту); позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання [ст. 42].

Особа, стосовно якої порушено питання про порушення академічної доброчесності, має право: ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження; особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності; знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності; оскаржувати рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду [ст. 42].

Рейтингова система оцінювання курсової роботи

(для здобувачів вищої освіти денної форми)

Рейтинг здобувача освіти з курсової роботи з навчальної дисципліни «Професійна етика психолога» складається з балів, що отримуються за:

- 1) зміст роботи;
- 2) дослідницьку активність;
- 3) відповідність вимогам;
- 3) презентацію на заліку.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Зміст роботи (максимальна кількість балів складає 50):

<i>Критерії оцінювання</i>	<i>Бали</i>
Відповідність змісту роботи обраній темі	10-15
Чіткість формулювання проблеми дослідження	3-5
Адекватність об'єкту, предмета, мети і завдань дослідження	3-5
Визначення міри розробленості проблеми, що вивчається, в науковій літературі	3-5
Посилання на наукову літературу по темі	3-5
Адекватність методів дослідження об'єкту, предмету, меті й завданням дослідження	3-5
Адекватне застосування методів математичної статистики	3-5
Відповідність висновків меті і завданням дослідження	3-5
Разом:	31-50

2. Дослідницька активність (максимальна кількість балів складає 10):

<i>Критерії оцінювання</i>	<i>Бали</i>
Самостійність і ініціативність	1-2
Особистий внесок у вибір теми, формулювання, об'єкту, предмета, мети, завдань, методів дослідження,	3-4
Адекватність обраних методів обробки емпіричних результатів та її якість	1-2
Логічність формулювання висновків	1-2
Разом:	6-10

3. Відповідність вимогам, що пред'являються до курсових робіт такого типу (максимальна кількість балів складає 10):

<i>Критерії оцінювання</i>	<i>Бали</i>
Обсяг курсової роботи 25-30 сторінок основного тексту	3-4
Вступ містить актуальність, об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження	1-2
Наявність 2-х розділів (теоретичного і емпіричного)	0.5-1
Наявність висновків до кожного розділу	0.5-1
Коректне оформлення списку літературних джерел і посилань	0.5-1
Загальні висновки до роботи відповідають завданням	0.5-1
Разом:	6-10

4. Презентація курсової роботи на заліку (максимальна кількість балів складає 30):

<i>Критерії оцінювання</i>	<i>Бали</i>
Повнота, чіткість і логічність викладу результатів дослідження	8-12
Володіння матеріалом	8-12
Відповіді на питання	1-6
Разом:	30

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$R = 50 + 10 + 10 + 30 = 100$$

Для отримання відповідних оцінок рейтингова оцінка (**RD**) переводиться згідно з Табл. 1:

Таблиця 1

<i>RD = Rc+Re</i>	Оцінка	Оцінка традиційна
95 – 100	Відмінно	Відмінно
85 – 94	Дуже добре	Добре
75 – 84	Добре	
65 – 74	Задовільно	Задовільно
60 – 64	Достатньо	
<i>RD < 60</i>	Незадовільно	Незадовільно

Приклади оформлення бібліографічних посилань

Національний стандарт України «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. ДСТУ 8302:2015»

Джерело	Приклад оформлення
Книги: Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Краснова М. В. Договори в екологічному праві України : навч. посіб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Алерта, 2012. 216 с. 2. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с. 3. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір. Львів : Тріада плюс, 2004. 392 с. 4. Федорова Л. Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870-ті-1910-ті рр. Київ, 2013. 373 с.
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Батракова Т. І., Калужна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 2. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 3. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДПЛЮС, 2015. 212 с. 4. Васильєв С. В., Ніколенко Л. М. Доказування та докази у господарському процесі України : монографія. Харків : Еспада, 2004. 192 с. 5. Каткова Т. В., Каткова А. Г. Закінчення досудового слідства у кримінальних справах : практич. посіб. Харків : Право, 2011. 136 с.
Три автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 2. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.
Чотири автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Мороз С. В., Малиновська К. А. Укладення трудового договору: теоретико-прикладне дослідження : монографія. Харків : Юрайт, 2013. 288 с. 2. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с. 3. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с. 4. The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R. G. Hubbard et. al. New York, NY : Columbia University Press, 2010. 256 p.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	<ol style="list-style-type: none"> 1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Грошевий Ю. М. Вибрані праці / упоряд.: О. В. Капліна, В. І. Маринів. Харків : Право, 2011. 656 с. 3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.
Без автора	<ol style="list-style-type: none"> 1. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с. 2. Експлуатація і технічне обслуговування газорозподільчих станцій магістральних газопроводів / заг. ред. А. А. Руднік. Київ, 2003. 370 с.

	<p>3. Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Генеза, 2004. 736 с.</p> <p>4. Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2012. 464 с.</p> <p>5. Twenty-four hours a day. Miami, FL : BN Publishing, 2010. 400 p.</p>
Багатотомні видання	<p>1. Енциклопедія рослин / редкол.: І. М. Деркач та ін. Київ : ЦУЛ, 2016. Т. 8. 812 с.</p> <p>2. Безруков В. Д. Поэзия : в 2 т. / ред. Изд.: Л. Г. Мороз, А. Г. Мягченко; авт. Вступ. Ст. А. В. Сипина. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницького, 2016. Т. 2. 206 с</p>
Частина видання	
Книги	<p>1. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.</p> <p>2. Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. Адміністративне право України : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195–197.</p> <p>3. Наумов М. С. Напрями впливу інтелектуалізації економіки на розвиток ринкових відносин в Україні. Трансформаційні процеси в суспільстві в умовах інформаційної економіки : монографія / В. П. Решетило, М. С. Наумов, Ю. В. Федотова ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків, 2014. С. 213–241.</p> <p>4. Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. Основи аграрного підприємництва / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.</p>
Тези доповідей, матеріали конференцій	<p>1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. Голодомор 19321933 років: втрати української нації : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136.</p> <p>2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137.</p> <p>3. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науковопопулярних журналів. Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.</p>
Статті із продовжуваних та періодичних видань	<p>1. Кобильник В. Порівняльний метод як основа політологічного дослідження. Збірник наукових праць «Політологічні студії». 2011. № 2. С. 54–65.</p> <p>2. Загірняк М., Костенко А. Про користування можливостями міжнародної бази даних Scopus. Вища школа. 2017. № 5–6. С. 48–55.</p> <p>3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. Урядовий кур'єр. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.</p> <p>4. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.</p> <p>5. Dalton R.J. Comparative politics of the industrial democracies: from the Golden Age to island hopping. Political Science. 1991. № 2. P. 15–43.</p>

Інші видання	
Законодавчі та нормативні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10– 22. 3. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. Офіційний вісник України. 2017. № 4. С. 530– 543. 4. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. Офіційний вісник України. 2017. № 20. С. 136–141. 5. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. Балансбюджет. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.
Електронні ресурси	<ol style="list-style-type: none"> 1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017). 2. Мар'їна О. Контент-стратегія бібліотек у цифровому середовищі Бібліотечний вісник. 2016. №4. С. 8–12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2016_4_4 (дата звернення: 26.09.2017). 3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. Запоріжжя, 2015. № 3. – С. 20–27. – URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017). 4. Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? Екологія життя : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua/ (дата звернення: 12.10.2017).
Автореферати дисертацій	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с. 2. Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 Харків, 2010. 36 с. 3. Старовойт С. В. Видавнича діяльність Національної академії наук України у 1918–1933 рр. : автореф. дис. ... канд. іст. наук. Київ, 2003. 20 с.
Дисертації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Євдоченко О.О. Європейське бізнес-середовище в розвитку міжнародної економічної діяльності : дис... канд. екон. наук : 08.05.01 / Київський національний економічний ун-т. Київ, 2005. 235 с. 2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с. 3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с. 4. Bryant B. D. A sequentially articulated experiment to compare two instructional software input infrastructures: Doctoral dissertation / University at Albany. Albany, NY, 1998. 150 p.

Приклад оформлення титульного аркуша

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
“КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО”
Факультет соціології і права**

Кафедра психології та педагогіки

**Курсова робота з навчальної дисципліни
«ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ПСИХОЛОГА»**

НАЗВА РОБОТИ

Виконав(ла) здобувач (ка) _____ курсу _____ групи
Прізвище, ім'я, по батькові:

_____ (Підпис)

Науковий керівник:

_____ (Науковий ступень, вчене звання)

_____ (Прізвище, ініціали) _____ (Підпис)

Роботу захищено “ _____ ” _____ 20__ р.

Оцінка: _____

_____ (Прізвище, ініціали) _____ (Підпис)

Київ, 20 _____

НОТАТКИ